

Katastrální území Zakšín

Osady Bukovec (Buckholz) a Zakšín (Sakschen)

Třetí největší katastrální území Zakšín sousedí východním směrem s katastrálním územím Deštná u Dubé, na severovýchodě pod Dubovou Horou velmi malou částí s katastrálním územím Dubá. Více severně hraničí s katastrálním územím Pavličky a pak Tuhaň, pod jejíž obecní úřad Pavličky spadají. Západní hranici má zakšínský katastr s katastrálním územím Bylochov, které již leží v bývalém okrese Litoměřice v Ústeckém kraji a administrativně spadá pod obec Snědovice. Dále zakšínský katastr sousedí s katastrálním územím Medonosy, které mají vlastní obecní úřad, a s katastrálním územím Osinalice, které Obecní úřad Medonosy spravuje. Obec Medonosy leží už ve Středočeském kraji v bývalém okrese Mělník.

Celé katastrální území Zakšín spadá do CHKO Kokořínsko. Oblast mezi Bukovcem a Pustým zámekem a také údolí Květnice jsou vyhlášeny II. zónou ochrany přírody. Zvláště cenné části požívají ochranu I. zóny.

Bukovec vznikl sloučením dvou obcí. Vlevo od úzké silnice do Bylochova byla osada Pokolice (Pokolitz), která postupně splynula s osadou, kterou tvořily ostatní domy na této straně hlavní silnice. Vznikla tak obec Bukovec (Bukolitz), která příslušela k Bylochovu v tehdejší okrese Štětí. Osada na opačné straně hlavní silnice za potokem se nazývala v češtině také Bukovec, v němčině ale Buckholz, a náležela k Zakšínu v tehdejší okrese Dubá. Po změně hranic okresů i katastrů se oba Bukovce spojily v jeden, zahrnutý do katastrálního území Zakšín, nyní pod správou Městského úřadu v Dubé. Bylochovský Bukovec patřival k panství Radouň a pak Liběchov. Zakšínský Bukovec náležel spolu s Deštnou k panství Nový Berštejn.

Písemně doložený je Bukovec se Zakšínem v pol. 17. století, ale osídlení této lokality bylo pravděpodobně mnohem starší. Pro zachovalý soubor lidové architektury byl Bukovec v roce 1995 vyhlášen vesnickou památkovou zónou. V osadě je 8 památkově chráněných objektů, většinou patrových roubených staveb, v několika případech celých areálů. Ale i některé další objekty jsou velmi zajímavé a ve většině případů pečlivě udržované v duchu odpovídajícímu lidovým stavbám. Například roubený dům čp. 24 prošel v roce 1999 celkovou rekonstrukcí, kdy byly vyměněny dožilé trámy roubení, znovu byly podezděny a stavba opět působí zcela původně.

Od roku 1869 až do posledního předválečného sčítání v roce 1931 měl zakšínský Bukovec beze změny 12 domů, po válce v roce 1950 bylo zaznamenáno o 1 méně. Při sčítání roku 1970 tvoří osadu 23 domů, ale to již byly oba Bukovce, zakšínský i bylochovský sloučeny v jeden. Po zmatečných zápisech v 80. a 90. letech bylo v roce 2001 zaznamenáno 25 domů, z toho 5 trvale obydlených.

V roce 1869 žilo v Bukovci 55 obyvatel, o 11 let později 57, pak ale počet klesá na 51 v roce 1890 a na 49 v roce 1900. Za dalších 10 let má ale Bukovec opět 57 obyvatel, v roce 1921 zde žilo 53 lidí a v roce 1930 znovu 57, z toho se ani jeden nehlásil k české národnosti. V bylochovském Bukovci žilo v tomto roce 53 obyvatel, z toho 1 Čech. Po II. světové válce v roce 1950 a stejně tak v roce 1961 má Bukovec 24 obyvatel, v roce 1970 22 a o 10 let později 14 obyvatel. V roce 1991 žilo v Bukovci 11 osob a v roce 2001 jen 7. V záznamech z roku 2005 je ale v osadě 10 trvale bydlících lidí.

Údaje ze života obce v 19. a v I. polovině 20. století chybí. První záznam je o elektrifikaci Bukovce v roce 1961. Odbočka z hlavní silnice na Bylochov tvořila donedávna průjezdné odpočívadlo, kde se otáčely autobusy a zastavovaly kamiony. Z iniciativy místní chalupářky byla v roce 1997 křižovatka upravena do nynější podoby. Problémy v té době byly i s trhovci, kteří v rozporu se zákonem rozestavovali své stánky podél hlavní silnice. Aktivní majitelka blízkého roubeného stavení si v listopadu 1998 pronajala za údržbu od Města Dubá pozemek za autobusovou čekárnou, kde byla v té době na místě zbořeného hospody skládka odpadků a kam si chodili ulevovat řidiči, projíždějící okolo. Pozemek je nyní uklizený a upravený. Opravená je i bývalá hasičská zbrojnice, kterou chalupářka získala od mysliveckého sdružení, pečlivě udržuje i Boží muka.

Město Dubá vlastní v Bukovci mimo jiné několik mostků, které překračují Liběchovku k domům původního zakšínského Bukovce. U mostku blíže k odbočce na Bylochov muselo město směnit pozemek cesty k mostku s restituentem, neboť během času byla cesta posunuta mimo obecní pozemek. Výměna sloupů a lamp veřejného osvětlení v září 2004 stála městskou pokladnu přibližně 100 tisíc Kč. V letošním roce došlo při prudkém tání sněhu ke zničení bylochovské silnice. Stržená a vymletá cesta si vyžádala investici 737 tisíc Kč. Cesta odbočující z bylochovské silnice byla vydána restituentům, kteří měli v úmyslu omezit na ní veřejný vstup. Město Dubá proto jedná o jejím odkoupení, avšak pro nevyřízený převod restituice není možné smlouvu uzavřít. I na této cestě vlastní město 2 lampy veřejného osvětlení.

Zakšín má mnohem bohatější doloženou historii. První písemná zmínka o něm je z roku 1402, kdy pravděpodobně také vznikl hrad Zakšina, dnes Rač nebo Pustý zámek. Hrad byl ale poměrně brzo opuštěn a Zakšín sám připadl k novoberštejnskému panství. K Zakšínu patří dva bývalé mlýny, Bukovecký a mlýn mezi Zakšínem a Deštnou. I domy naproti Bukoveckému mlýnu přísluší k Zakšínu. Většina zakšínské zástavby se ale nachází podél tuhaňské silnice a v údolí Květnice.

Počty domů v Zakšíně se v průběhu více než 130 let měnily jen minimálně, v celkovém přehledu tvoří velké výkyvy jen záznamy, způsobené špatným sčítáním v 60. a 80. letech 20. století. V roce 1869 měl Zakšín 50 domů, o 11 let později 47 a v roce 1910 dokonce 53. Rok 1921 vykazuje opět jen 49 domů, ale v roce 1931 je zaznamenáno v Zakšíně domů 50, po II. světové válce v roce 1950 40. Stejný počet vykazují i roky 1970 a 1991. V roce 2001 vzrostl počet na 46, z toho 17 bylo trvale obydlených.

Počty obyvatelstva se ovšem mění mnohem výrazněji. V roce 1869 žilo v Zakšíně 274 lidí, v roce 1880 282 a po mírném poklesu v následujících desetiletích v roce 1921 dokonce 293. Rok 1930 zaznamenal pokles na 275, z toho se 19 hlásilo k české národnosti. Po odsunu německého obyvatelstva a novém osídlení měl Zakšín v roce 1950 134 obyvatel, v roce 1961 126, o 10 let později 95, v roce 1980 68 a v roce 1991 už jen 49 obyvatel. V roce 2001 vzrostl počet na 58 a v roce 2005 žilo v Zakšíně dokonce 69 trvale bydlících.

Samosprávná obec Zakšín, spolu se zakšínskou částí Bukovce, vznikla v roce 1850. Společenský život se utvářel společně s Deštnou. Mezi lety 1874 a 1879 byl založen hasičský spolek, opět společně s Deštnou, teprve roku 1888 se hasičské spolky osamostatnily. Zakšín byl výrazně zemědělskou obcí, proslulou čistou vodou v potocích, především v Zakšínském potoce, protékajícím údolím Květnice. Na začátku 20. století byla u silnice na Tuhaň postavena cihelna, zbořená v roce 1948. Elektrifikace obce proběhla po roce 1919. Po II. světové válce sloužil dům čp. 5 za dnešním penzionem jako sídlo místního národního výboru a knihovny. V honosném čp. 4, tak zvaném Zámečku, na druhé straně hlavní silnice byla četnická stanice. Nyní je objekt využíván k soukromé rekreaci. Druhý zakšínský mlýn čp. 8, u něhož byla i pila, ukončil provoz v roce 1948. V roce 1953 vzniklo JZD, ale posléze bylo sloučeno s Deštnou. I obec Zakšín byla v roce 1960 spojena s obcí Deštná. K Dubé byly obě obce připojeny v roce 1981.

Velký hostinec u hlavní silnice, postavený v roce 1848, slouží nyní jako penzion a restaurace. Původně byl naproti němu na pozemku za autobusovou čekárnou kuželník, nyní je pozemek, náležející k penzionu, bez využití. Chov koní v čp. 14 nabízí pro zájemce agroturistiku. V sousedním objektu čp. 52 je v provozu pila na zpracování dřeva. O něco dále v čp. 23 je možné nechat si nabrousit nástroje a nářadí. U bývalé hasičské zbrojnice, přestavěné na rekreační objekt, zbudovali místní nadšenci památník fiktivní zakšínské železnici, jejíž trať sice kdysi byla naplánovaná, ale nikdy nebyla postavena.

V říjnu roku 1999 provedlo Město Dubá odbahnění rybníčku vlevo od komunikace v údolí Květnice. Akce byla připravena Správou CHKO Kokořínsko a částka 94 500 Kč byla uhrazena za státní dotace na obnovu vodních ploch. I v Zakšíně proběhla v roce 2004 výměna sloupů a lamp veřejného osvětlení, stála cca 30 tisíc Kč. Město Dubá vlastní v katastrálním území Zakšín mimo jiné pozemky také 21 ha lesů.

Martina Lhotáková a Markéta Myšková